

Examining the Association of Adaptive Behaviors in the Relationship between Behavioral Problems and Developmental Functioning in Children with Autism Spectrum Disorder Based on the Psychoeducational Profile

Mehdi Fouladgar*, Parisa Tajali, Tahereh Binaei khajekini

¹ Department of Psychology and Education of Exceptional Children, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

* Corresponding author: mehdi.fouladgar@iau.ac.ir

Received: 2025-03-14

Accepted: 2026-04-27

Publication: 2026-05-22

Abstract

The present study aimed to investigate the association of adaptive behaviors in the relationship between behavioral problems and developmental functioning in children with Autism Spectrum Disorder (ASD) based on the Psychoeducational Profile. This applied research employed a descriptive design and is considered a path analysis study in terms of data collection. The statistical population included all 2–7-year-old children with ASD who were referred to specialized autism centers in Isfahan in 2024. A total of 210 participants were selected through purposive sampling. Data were collected using the third edition of the Psychoeducational Profile (PEP-3; Schopler et al., 2005). The collected data were analyzed using Pearson correlation analysis and path analysis in SPSS and AMOS software. According to the findings, behavioral problems had a negative and significant association with developmental functioning ($P < 0.05$). Moreover, the results indicated that adaptive behaviors statistically explain the relationship between behavioral problems and developmental functioning, meaning that a considerable portion of the correlation between behavioral problems and developmental functioning can be accounted for by considering adaptive behaviors. Therefore, strengthening adaptive behaviors may be a useful approach to mitigating the negative consequences of behavioral problems and improving the developmental functioning of children with ASD.

Keywords: Autism Spectrum Disorder, Developmental Performance, Adaptive Behaviors, Behavioral Problems

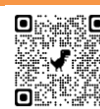
© 2019 Journal of New Approach to Children's Education (JNACE)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Fouladgar, M & et al. (2026). Examining the Association of Adaptive Behaviors in the Relationship between Behavioral Problems and Developmental Functioning in Children with Autism Spectrum Disorder Based on the Psychoeducational Profile. *JNACE*, 8(1): 52-59.

بررسی ارتباط رفتارهای سازشی در رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم بر اساس نیمرخ روانی آموزشی

مهدی فولادگر*، پریسا تجلی، طاهره بینایی خواجهکینی

گروه روانشناسی و آموزش کودکان اشدتثانی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
* نویسنده مسئول: mehdi.fouladgar@iau.ac.ir

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۱۲/۲۳ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۵/۰۲/۰۷ تاریخ چاپ مقاله: ۱۴۰۵/۰۳/۰۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط رفتارهای سازشی در رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم بر اساس نیمرخ روانی آموزشی انجام شد. هدف این مطالعه، کاربردی و به لحاظ نحوه جمع‌آوری داده‌ها از پژوهش‌های توصیفی و از نوع تحلیل مسیر محسوب می‌شود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه کودکان ۲ تا ۷ ساله دارای اختلال طیف اتیسم مراجعه‌کننده به مراکز تخصصی اتیسم شهر اصفهان در سال ۱۴۰۳ بود. ۲۱۰ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از نیمرخ روانی آموزشی ویرایش سوم (شاپلر و همکاران، ۲۰۰۵) استفاده شد. داده‌های جمع‌آوری شده، با استفاده از تحلیل همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS تجزیه و تحلیل شدند. با توجه به یافته‌ها مشکلات رفتاری با عملکرد رشدی ارتباط منفی و معنادار داشت ($p < 0.05$). همچنین، نتایج نشان داد که رفتارهای سازشی از نظر آماری رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی را تبیین می‌کند؛ به این معنا که بخش قابل توجهی از همبستگی بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی با در نظر گرفتن رفتارهای سازشی قابل توضیح است. بنابراین تقویت رفتارهای سازشی می‌تواند رویکردی مفید برای کاهش پیامدهای منفی مشکلات رفتاری و بهبود عملکرد رشدی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم باشد.

واژگان کلیدی: اختلال طیف اتیسم، عملکرد رشدی، رفتارهای سازشی، مشکلات رفتاری

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان محفوظ است.

شبیه استناد به این مقاله: فولادگر، مهدی؛ تجلی پریسا؛ بینایی خواجهکینی، طاهره. (۱۴۰۵). بررسی ارتباط رفتارهای سازشی در رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم بر اساس نیمرخ روانی آموزشی. فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۸(۱): ۵۹-۵۲.

مقدمه

اختلال طیف اتیسم^۲ یک اختلال عصبی-رشدی است که با نارسایی در تعاملات اجتماعی، الگوهای ارتباطی محدود، و رفتارهای تکراری مشخص می‌شود (American Psychiatric Association; APA, 2022). این اختلال به دلیل ماهیت ناهمگون خود، دامنه‌ای از پیامدهای رشدی را تحت تأثیر قرار

می‌دهد و مسیر تحول کودکان را از سال‌های نخست زندگی تا دوره‌های بعدی دچار تغییر می‌کند (Yan, Li, Li, Xu, Lu & Yang, 2024). چالش‌های اولیه در مهارت‌های ارتباطی، شناختی و اجتماعی می‌توانند بنیانی برای تفاوت‌های قابل توجه در عملکرد رشدی در سال‌های بعد ایجاد کنند (Zwaigenbaum, Bauman, Choueiri, Kasari, Carter,)

فعالیت‌های یادگیری و فرصت‌های رشد مرتبطانند. از این منظر می‌توان انتظار داشت که مشکلات رفتاری ابتدا مهارت‌های سازشی را تضعیف کنند و این تضعیف به‌نوبه خود عملکرد رشدی کودک را کاهش دهد (Bertollo, Strang, Anthony, 2020). یافته‌های تجربی نیز از این مدل حمایت کرده‌اند؛ به‌عنوان مثال، گزارش شده که رفتارهای سازشی نقش تعیین‌کننده‌ای در رابطه بین ویژگی‌های رفتاری و پیامدهای تحولی کودکان با اختلال طیف اتیسم دارند (Operto, Pastorino, Scuoppo, Padovano, Vivenzio, 2021). بر این اساس، بررسی نقش میانجی رفتارهای سازشی می‌تواند به درک دقیق‌تر سازوکار تأثیر مشکلات رفتاری بر عملکرد رشدی و طراحی مداخلات هدفمندتر کمک کند.

با وجود پیشرفت‌های قابل توجه در شناخت ویژگی‌های تحولی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم، همچنان درک جامعی از عواملی که سبب تفاوت در مسیر رشد این کودکان می‌شود در دست نیست. ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که پیامدهای رشدی در این گروه به‌شدت تحت تأثیر تعامل پیچیده میان ویژگی‌های فردی، محیطی و رفتاری قرار دارند؛ اما سازوکارهای دقیق این تأثیرگذاری همچنان مبهم باقی مانده است. بسیاری از مطالعات موجود بر توصیف مشکلات یا پیامدها تمرکز کرده‌اند و کمتر به فرایندهای واسطه‌ای پرداخته‌اند که ممکن است کیفیت تحول این کودکان را شکل دهند. این خلأ موجب شده است که برنامه‌های مداخله‌ای، گاه بر یک جنبه از نیازهای کودک تمرکز کنند و از توجه به مسیرهای اساسی‌تری که رشد را جهت‌دهی می‌کنند، باز بمانند. از این رو، انجام پژوهش‌هایی که بتوانند تصویری دقیق‌تر و فرآیندمحور از عوامل اثرگذار بر تحول کودکان با اختلال طیف اتیسم ارائه دهند، نه تنها خلأ علمی موجود را پر می‌کند، بلکه امکان طراحی مداخلاتی هدفمندتر و کارآمدتر را فراهم می‌آورد؛ مداخلاتی که می‌توانند به ارتقای کیفیت زندگی، استقلال، و رشد تحصیلی و اجتماعی این کودکان در بلندمدت کمک کنند؛ از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی رفتارهای سازشی در رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم انجام گرفت.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، بنیادی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه کودکان ۲ تا ۷ ساله دارای اختلال طیف اتیسم مراجعه‌کننده به مراکز تخصصی اتیسم شهر اصفهان در سال ۱۴۰۳ بود. بر

(Granpeesheh, ... & Natowicz, 2015). بنابراین، شناخت عواملی که بر روند تحول رشدی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم اثر می‌گذارند، برای برنامه‌ریزی مداخلات آموزشی و توان‌بخشی ضروری است.

عملکرد رشدی^۲ به سطح مهارت‌های کودک در حوزه‌هایی مانند شناخت، زبان، حرکات درشت و ظریف و تعامل اجتماعی اشاره دارد و کیفیت رشد کودک را نسبت به نقاط عطف رشدی همسالانش نشان می‌دهد (Craig, Crippa, De Giacomo, 2020). بسیاری از کودکان دارای اختلال طیف اتیسم از اوایل زندگی در رشد شناختی، حرکتی و زبانی با تأخیر یا نوسان مواجه‌اند و این امر می‌تواند پیامدهای بلندمدت بر توانایی‌های تحصیلی، اجتماعی و استقلال آینده آن‌ها داشته باشد (Tomaszewski, 2020). همچنین یافته‌های طولی نشان می‌دهد که تفاوت‌های فردی در عملکرد رشدی در سال‌های اولیه زندگی، یکی از قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های مسیرهای بعدی یادگیری و سازگاری اجتماعی در کودکان مبتلا به اختلال طیف اتیسم است (Peristeri & Andreou, 2024). با توجه به حساسیت عملکرد رشدی به عوامل محیطی و رفتاری، بررسی متغیرهای تأثیرگذار بر آن اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند.

یکی از این عوامل، مشکلات رفتاری^۳ شامل پرخاشگری، کناره‌گیری اجتماعی، تنظیم هیجانی ضعیف و رفتارهای برهم‌زننده است که در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم نه تنها بر یادگیری روزمره، بلکه بر مسیر تحول رشدی نیز اثر منفی دارند (Kurzius-Spencer, Pettygrove, Christensen, 2018). این کودکان با رفتارهای چالش‌برانگیز معمولاً مشارکت کمتری در تعاملات اجتماعی و فعالیت‌های یادگیری دارند و این امر می‌تواند رشد شناختی و زبانی آنان را محدود کند (Roselló, 2017). همین راستا، پژوهش‌ها گزارش کرده‌اند که مشکلات رفتاری در کودکان مبتلا به اختلال طیف اتیسم با سطوح پایین‌تر عملکرد رشدی همراه است (Hus, Gotham & Lord, 2014). با این حال، مکانیسم دقیق این ارتباط هنوز به‌طور کامل روشن نیست و احتمال وجود متغیرهای میانجی مطرح شده است.

در این میان، رفتارهای سازشی به‌عنوان متغیر میانجی احتمالی اهمیت پیدا می‌کنند. رفتارهای سازشی شامل مهارت‌هایی مانند ارتباط کارآمد، خودیاری، مسئولیت‌پذیری، و توانایی مشارکت در محیط اجتماعی است (Saulnier, Klaiman & McQueen, 2022). این مهارت‌ها مستقیماً با مشارکت کودک در

اساس دیدگاه (Clien, 2015)، در پژوهش‌هایی که با هدف تحلیل مسیر و مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام می‌شوند، حداقل ۲۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه توصیه می‌گردد. بنابراین با در نظر گرفتن احتمال ریزش نمونه، حجم نمونه ۲۱۰ نفر تعیین شد و نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

نیمرخ روانی آموزشی ویرایش سوم: آزمون عملکرد رشدی نیمرخ روانی آموزشی ویرایش سوم یک مقیاس استاندارد و هنجاریافته است که به طور ویژه برای کودکان دارای اختلال طیف اتیسم طراحی شده که توسط Schopler, Lansing, Reichler & Marcus (2005) توسعه یافته است (Schopler et al., 2005). این ابزار در بخش عملکرد رشدی شامل ۱۷۲ گویه و برای هریک از بخش‌های رفتارهای مسئله‌ساز، مراقبت شخصی و رفتار انطباقی شامل ۳۸ گویه است که نمره‌گذاری

آیتم‌ها بر اساس سه سطح قبول (۲)، در حال رشد (۱) و عدم موفقیت (۰) صورت می‌گیرد. پایایی درونی ۰/۹۴ و پایایی بین ارزیاب‌ها ۰/۸۹ بوده است (Fu, Chen, Tseng, Chiang & Hsieh, 2012). از نظر روایی همگرا نیز نمرات آن با نمرات مقیاس رفتار انطباقی وینلند و چک‌لیست رفتار اتیسم - نسخه دوم همبستگی معنی‌داری دارد (Schopler et al., 2005).

یافته‌ها

در این پژوهش ۶۴ نفر (۳۰ درصد) دختر و ۱۴۶ نفر (۷۰ درصد) پسر بودند. میانگین سن افراد نمونه ۵/۴۰ سال و انحراف معیار سن، ۱/۱۶ بود. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد استفاده در پژوهش، شامل میانگین، انحراف استاندارد، چولگی، کشیدگی ارائه شده است.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد استفاده در پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
مشکلات رفتاری	۹/۵۱	۵/۹۵	-۰/۳۹۴	-۱/۱۶۰
رفتارهای سازشی	۱۷/۳۶	۷/۷۸	-۰/۴۷۶	-۱/۰۵۳
عملکرد رشدی	۲۰/۳۳	۲۳/۴۸	-۰/۴۷۷	-۰/۹۵۷

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد هیچ یک از متغیرهای پژوهش انحراف جدی از توزیع بهنجار ندارند و کجی توزیع نمره‌ها در دامنه (۲- و ۲) و کشیدگی در دامنه (۳ و -۳) قرار دارد. بنابراین می‌توان توزیع داده‌ها را بهنجار فرض کرد. از عامل تورم واریانس (VIF)، برای رابطه خطی بین متغیرهای پیشبین استفاده شد که مقادیر آن برای هر یک از متغیرها کوچکتر از ۱۰

بودند. همچنین آماره تحمل (Tolerance)، این پژوهش تقریباً ۰/۳ را نشان داد. برای شناسایی داده‌های پرت تک متغیری از جداول فراوانی استفاده شد که داده‌ی پرتی شناسایی نشد. مقدار آماره دوربین واتسون بین ۱/۵ الی ۲/۵ قرار داشت، لذا می‌توان استقلال خطاها را پذیرفت. در جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳
۱- مشکلات رفتاری	۱		
۲- رفتارهای سازشی	-۰/۸۸۰**	۱	
۳- عملکرد رشدی	-۰/۷۷۴**	۰/۷۶۲**	۱
** معنادار در سطح ۰/۰۱			

با توجه به نتایج جدول ۲، ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش نشان داد بین عملکرد رشدی با مشکلات رفتاری ($r = -0.774, p < 0.01$) رابطه منفی و معنادار و با رفتارهای سازشی ($r = 0.762, p < 0.01$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به منظور پاسخ به پرسش اصلی پژوهش مبنی بر اینکه آیا

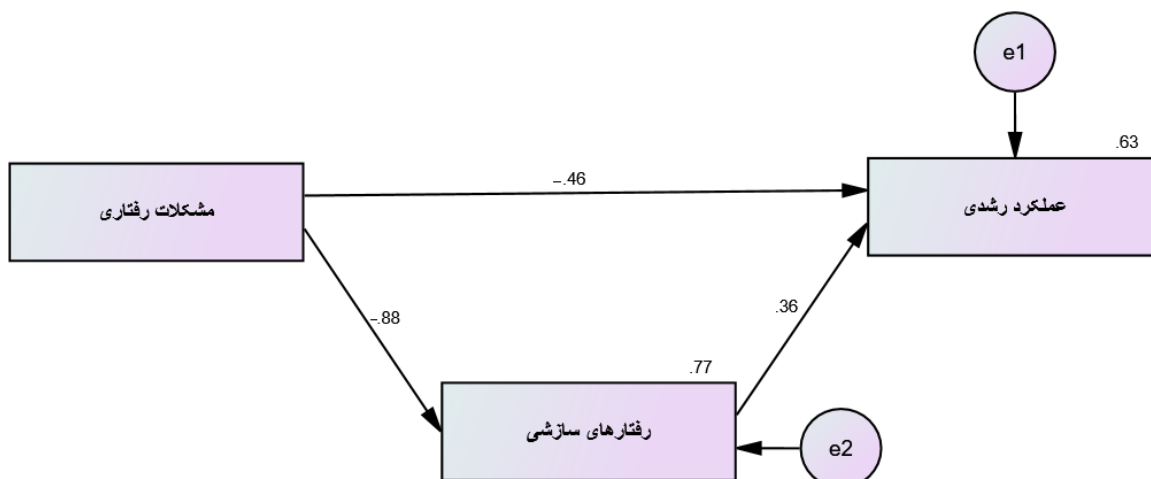
مدل تبیین عملکرد رشدی بر اساس مشکلات رفتاری با نقش میانجی رفتارهای سازشی در کودکان با اختلال طیف اتیسم با داده‌های تجربی برازش دارد؟، از روش تحلیل مسیر و نرم‌افزار ایموس نسخه ۲۶ استفاده شده است. در جدول ۳ مهمترین شاخص‌های برازش گزارش شده‌اند.

جدول ۳: شاخص‌های برازش در مدل

شاخص‌های برازش مدل	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	CFI	RMSEA
مقدار به دست آمده	۲/۶۳	۰/۹۷	۰/۹۱	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۰۷
حد قابل پذیرش	<۰/۳	>۰/۹	>۰/۸	>۰/۹	>۰/۹	<۰/۱

با توجه به مشخصه‌های نکویی برازش که در جدول ۳ گزارش شده برازش مدل پیش‌بینی عملکرد رشدی در سطح نسبتاً خوبی می‌باشد و مدل مفهومی ارائه شده از منظر شاخص‌های برازش

مدل، چارچوب مناسبی را جهت بررسی عملکرد رشدی ارائه می‌دهد. شکل ۱ الگوی آزمون شده پژوهش حاضر همراه با ضرایب استاندارد مسیره‌ها را نشان می‌دهد.

شکل ۱: الگوی آزمون شده همراه با ضرایب استاندارد مسیره‌ها

همانطور که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، وجود رابطه، حاکی از اثر مستقیم و غیرمستقیم مشکلات رفتاری بر عملکرد رشدی است. در جدول ۴ اثرات مستقیم متغیرها گزارش شده است. با توجه به جدول ۴، ضریب مسیر مستقیم مشکلات رفتاری بر عملکرد رشدی ($\beta = -0.461$ و $\text{sig} = 0.001$) معنادار است.

جهت بررسی اثر متغیر میانجی رفتارهای سازشی در رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی، از آزمون بوت استروپ در برنامه ماکرو استفاده شد.

جدول ۴: ضریب مسیر مستقیم مشکلات رفتاری بر عملکرد رشدی

معناداری	نسبت بحرانی (C.R.)	خطای معیار (S.E)	ضریب بتا (β)	مسیره‌های مستقیم
۰/۰۰۱	-۴/۰۷۵	۰/۲۲۷	-۰/۴۶۱	مشکلات رفتاری $\leftarrow$ عملکرد رشدی

جدول ۵: نتایج بوت استروپ بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی با نقش میانجی رفتارهای سازشی

سطح اطمینان ۰/۹۵	بوت	ضریب مسیر	مسیر غیرمستقیم
حد بالا	حد پایین	۰/۰۳۲	۰/۰۳۲
۰/۰۴۰	۰/۰۲۶	۰/۰۰۳	مشکلات رفتاری $\leftarrow$ رفتارهای سازشی $\leftarrow$ عملکرد رشدی

بر آزمون بوت استروپ چنانچه حد بالا و پایین این آزمون هر دو مثبت یا هر دو منفی باشند و صفر مابین این دو حد قرار نگیرد در آن صورت مسیر علی غیرمستقیم معنی‌دار خواهد بود. این قاعده در مورد مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی با نقش

میانجی رفتارهای سازشی صدق می‌کند. بنابراین می‌توان گفت رفتارهای سازشی در رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی کودکان با اختلال طیف اتیسم نقش میانجی ایفا می‌کند.

بحث

نتایج پژوهش نشان داد که مشکلات رفتاری با کاهش عملکرد رشدی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم مرتبط هستند. کودکانی که سطح بالاتری از پرخاشگری، کناره‌گیری اجتماعی و اختلال در تنظیم هیجانی دارند، مشارکت کمتری در فعالیت‌های روزمره و یادگیری نشان می‌دهند و این امر می‌تواند رشد شناختی، حرکتی و زبانی آنان را محدود کند. شواهد پیشین نیز مشکلات رفتاری را به عنوان عامل مهمی در مسیرهای رشدی کودکان اختلال طیف اتیسم شناسایی کرده‌اند. این مشکلات می‌توانند فرصت‌های یادگیری و تعاملات اجتماعی را کاهش دهند و باعث عقب‌ماندگی نسبی در دستیابی به نقاط عطف رشدی شوند (Emerson & Hatton, 2013).

دلایل احتمالی ارتباط منفی بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی چندوجهی است. رفتارهای چالش‌برانگیز مانند پرخاشگری، کناره‌گیری اجتماعی و اختلال در تنظیم هیجانی، منابع شناختی و هیجانی کودک را به خود اختصاص می‌دهند و باعث کاهش ظرفیت توجه، تمرکز و انرژی لازم برای تعاملات اجتماعی و یادگیری می‌شوند (Landa, Gross, Stuart, & Faherty, 2013; Mazurek, Shattuck, Wagner & Cooper, 2012). به‌ویژه، مهارت‌های تنظیم هیجانی ضعیف می‌تواند منجر به افزایش رفتارهای خودتخریب‌گرانه یا ناپایدار شود که تمرکز کودک را از فعالیت‌های شناختی و زبانی باز می‌دارد (Sacre, Zwaigenbaum, Bryson, Brian, J., & Smith, I. M., Raza, S., ... & Garon, N. (2019)). علاوه بر این، مشکلات رفتاری می‌توانند مشارکت کودک در فعالیت‌های گروهی و یادگیری روزمره را محدود کنند، زیرا معلمان و والدین اغلب برای مدیریت رفتار، فرصت‌های آموزشی را کاهش می‌دهند و تعاملات اجتماعی هدفمند را محدود می‌سازند (Dale, Rispoli & Ruble, 2022). این محدودیت‌های محیطی و مشارکتی، در کنار مصرف منابع هیجانی و شناختی، باعث می‌شود رشد مهارت‌های شناختی، زبانی و اجتماعی کودک به تأخیر بیفتد. از این رو، رابطه منفی بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی می‌تواند ناشی از کاهش فرصت‌های تمرینی و مشارکتی و محدودیت‌های محیطی باشد که برای رشد بهینه ضروری‌اند.

یافته‌های این پژوهش همچنین نشان داد که رفتارهای سازشی نقش میانجی کلیدی در رابطه بین مشکلات رفتاری و عملکرد رشدی ایفا می‌کنند. مهارت‌های سازشی شامل خودیاری، مسئولیت‌پذیری، مهارت‌های ارتباطی و توانایی مشارکت مؤثر در محیط اجتماعی هستند و به‌طور مستقیم با فرصت‌های رشد و یادگیری مرتبط‌اند (Bertollo et al, 2020). مشکلات رفتاری می‌توانند این مهارت‌ها را تضعیف کنند، به‌ویژه توانایی کودک در

سازماندهی فعالیت‌ها، انجام وظایف روزمره و تعامل مؤثر با همسالان و بزرگسالان را کاهش دهند (Gilotty, Kenworthy, Sirian, Black & Wagner, 2002). در نتیجه، کاهش مهارت‌های سازشی، ظرفیت کودک برای استفاده بهینه از منابع شناختی و محیطی را محدود کرده و به‌طور غیرمستقیم عملکرد رشدی او را کاهش می‌دهد. یافته‌های مشابه نشان داده‌اند که مهارت‌های سازشی می‌توانند مسیر اثرگذاری ویژگی‌های رفتاری بر پیامدهای رشدی کودکان اختلال طیف اتیسم را توضیح دهند و نقش میانجی قابل توجهی دارند (Pugliese, Anthony, Strang, Dudley, Wallace & Kenworthy, 2015). این موضوع نشان می‌دهد که مداخلات هدفمند در کودکان اختلال طیف اتیسم باید همزمان به کاهش مشکلات رفتاری و تقویت مهارت‌های سازشی توجه کنند تا بتوانند اثرات مثبت بیشتری بر رشد شناختی، اجتماعی و عملیاتی کودکان داشته باشند.

نتایج این پژوهش با مطالعات طولی پیشین نیز همخوانی دارند که نشان داده‌اند تفاوت‌های فردی در مهارت‌های رفتاری و سازشی، پیش‌بینی‌کننده مسیرهای رشد شناختی و عملکرد روزمره در کودکان اختلال طیف اتیسم هستند (Peristeri, & Andreou, 2024). حتی کودکانی با توانایی شناختی بالا ممکن است به دلیل ضعف در مهارت‌های سازشی، عملکرد رشدی پایین‌تری نسبت به ظرفیت‌های شناختی خود نشان دهند (Dempsey, Ahmed, Simon, Hayutin, Monteiro & Dempsey, 2021). بنابراین، برنامه‌های مداخله‌ای که همزمان به مشکلات رفتاری و مهارت‌های سازشی توجه کنند، بیشترین احتمال موفقیت در بهبود رشد و استقلال کودکان اختلال طیف اتیسم را دارند.

تبیین این سازوکار میانجی از اهمیت بالایی برخوردار است. نشان می‌دهد که اثر مستقیم مشکلات رفتاری بر رشد کودک تنها یک جنبه از پدیده است و بخش اصلی اثرگذاری، از طریق تضعیف مهارت‌های سازشی رخ می‌دهد. به عبارت دیگر، مهارت‌های سازشی مسیر واسطه‌ای هستند که بدون در نظر گرفتن آن، تلاش برای کاهش مشکلات رفتاری ممکن است بهبود عملکرد رشدی را تضمین نکند. این نکته می‌تواند پایه علمی قوی برای طراحی مداخلات جامع ارائه دهد که هم بر کاهش رفتارهای چالش‌برانگیز و هم بر تقویت مهارت‌های سازشی تمرکز دارند.

با این حال، پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز همراه بود؛ طراحی مقطعی مطالعه نمی‌تواند روابط علی را به‌طور قطعی تبیین کند؛ همچنین ابزارهای گزارش والدین ممکن است تحت تأثیر سوگیری‌های فردی باشند و برخی متغیرهای محیطی و

- Dempsey, J., Ahmed, K., Simon, A. R., Hayutin, L. G., Monteiro, S., & Dempsey, A. G. (2021). Adaptive behavior profiles of intellectually gifted children with autism spectrum disorder. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 42(5), 374-379.
- Emerson, E., & Hatton, C. (2013). *Health inequalities and people with intellectual disabilities*. Cambridge University Press.
- Farmer, C., Swineford, L., Swedo, S. E., & Thurm, A. (2018). Classifying and characterizing the development of adaptive behavior in a naturalistic longitudinal study of young children with autism. *Journal of neurodevelopmental disorders*, 10(1), 1.
- Fu, C. P., Chen, K. L., Tseng, M. H., Chiang, F. M., & Hsieh, C. L. (2012). Reliability and validity of the Psychoeducational Profile-Caregiver Report in children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 6(1), 115-122.
- Gilotty, L., Kenworthy, L., Sirian, L., Black, D. O., & Wagner, A. E. (2002). Adaptive skills and executive function in autism spectrum disorders. *Child Neuropsychology*, 8(4), 241-248.
- Hus, V., Gotham, K., & Lord, C. (2014). Standardizing ADOS domain scores: Separating severity of social affect and restricted and repetitive behaviors. *Journal of autism and developmental disorders*, 44(10), 2400-2412.
- Kurziespencer, M., Pettygrove, S., Christensen, D., Pedersen, A. L., Cuniff, C., Meaney, F. J., ... & Rice, S. (2018). Behavioral problems in children with autism spectrum disorder with and without co-occurring intellectual disability. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 56, 61-71.
- Landa, R. J., Gross, A. L., Stuart, E. A., & Faherty, A. (2013). Developmental trajectories in children with and without autism spectrum disorders: the first 3 years. *Child development*, 84(2), 429-442.
- Mazurek, M. O., Shattuck, P. T., Wagner, M., & Cooper, B. P. (2012). Prevalence and correlates of screen-based media use among youths with autism spectrum disorders. *Journal of autism and developmental disorders*, 42(8), 1757-1767.
- Operto, F. F., Pastorino, G. M. G., Scuoppo, C., Padovano, C., Vivenzio, V., Pistola, I., ... & Coppola, G. (2021). Adaptive

خانوادگی در مدل کنترل نشده‌اند، که می‌توانند مسیر میانجی‌گری را تحت تأثیر قرار دهند. از این رو، پیشنهاد می‌شود در بررسی‌های آینده این مدل میانجی را در نمونه‌های بزرگ‌تر، با طراحی طولی و در محیط‌های مختلف فرهنگی و آموزشی بررسی شود تا کارآمدی مداخلات مبتنی بر مهارت‌های سازشی به‌طور دقیق‌تر ارزیابی گردد.

موازن اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت‌کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

واژه نامه

1. autism spectrum disorders	۱. اختلال طیف اتیسم
2. Developmental Functioning	۲. عملکرد رشدی
3. Behavioral problems	۳. مشکلات رفتاری

فهرست منابع

- Bertollo, J. R., Strang, J. F., Anthony, L. G., Kenworthy, L., Wallace, G. L., & Yerys, B. E. (2020). Adaptive behavior in youth with autism spectrum disorder: The role of flexibility. *Journal of autism and developmental disorders*, 50(1), 42-50.
- Craig, F., Crippa, A., De Giacomo, A., Ruggiero, M., Rizzato, V., Lorenzo, A., ... & Trabacca, A. (2020). Differences in developmental functioning profiles between male and female preschoolers children with autism spectrum disorder. *Autism research*, 13(9), 1537-1547.
- Dale, B. A., Rispoli, K., & Ruble, L. A. (2022). Social emotional learning in young children with autism spectrum disorder. *Perspectives on Early Childhood Psychology and Education*, 6(2), 12.

- autism spectrum disorder. *Current psychiatry reports*, 24(12), 749-756.
- Schopler, E., Lansing, M. D., Reichler, R. J., & Marcus, L. M. (2005). *Examiner's manual of Psychoeducational Profile*. Vol. 3 Pro-Ed Inc, Austin, TX.
- Tomaszewski, B., Hepburn, S., Blakeley-Smith, A., & Rogers, S. J. (2020). Developmental trajectories of adaptive behavior from toddlerhood to middle childhood in autism spectrum disorder. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 125(3), 155-169.
- Yan, X., Li, Y., Li, Q., Li, Q., Xu, G., Lu, J., & Yang, W. (2024). Prevalence of autism spectrum disorder among children and adolescents in the United States from 2021 to 2022. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 1-7.
- Zwaigenbaum, L., Bauman, M. L., Choueiri, R., Kasari, C., Carter, A., Granpeesheh, D., ... & Natowicz, M. R. (2015). Early intervention for children with autism spectrum disorder under 3 years of age: recommendations for practice and research. *Pediatrics*, 136(Supplement_1), S60-S81.
- behavior, emotional/behavioral problems and parental stress in children with autism spectrum disorder. *Frontiers in Neuroscience*, 15, 751465.
- Peristeri, E., & Andreou, M. (2024). Intellectual development in young children with autism spectrum disorders: A longitudinal study. *Autism Research*, 17(3), 543-554.
- Pugliese, C. E., Anthony, L., Strang, J. F., Dudley, K., Wallace, G. L., & Kenworthy, L. (2015). Increasing adaptive behavior skill deficits from childhood to adolescence in autism spectrum disorder: Role of executive function. *Journal of autism and developmental disorders*, 45(6), 1579-1587.
- Roselló, B., Berenguer, C., Navío, P., Baixauli, I., & Miranda, A. (2017). Executive functioning, social cognition, pragmatics, and social interaction in attention deficit hyperactivity disorder and autism spectrum disorder. *Current Developmental Disorders Reports*, 4(3), 72-77.
- Sacrey, L. A. R., Zwaigenbaum, L., Bryson, S., Brian, J., Smith, I. M., Raza, S., ... & Garon, N. (2019). Developmental trajectories of adaptive behavior in autism spectrum disorder: A high-risk sibling cohort. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 60(6), 697-706.
- Saulnier, C. A., Klaiman, C., & McQueen, E. (2022). Adaptive behavior profiles in